

KIRJALLISUUS

PIIRTEITÄ AMERIKANSUOMALAISEN TYÖVÄENLIIKKEEN HISTORIASTA

For the Common Good. Finnish Immigrants and the Radical Response to Industrial America. Published by Työmies Society, Superior, Wis. 1977. 235 s.

Sekä Suomessa että Yhdysvalloissa tällä vuosikymmenellä voimakkaana virinnyt tutkijoiden kiinnostus suomalaissiirtolaisten vaiheita kohtaan on melko näkyvästi kohdistunut amerikansuomalaisen työväenliikkeen historian selvittämiseen. Ilmeisenä syynä tähän on se, että yhtäältä työväenliike oli yksi amerikansuomalaisten keskeisistä toimintamuodoista Yhdysvalloissa ja toisaalta amerikansuomalaiset muodostivat lukumääräisesti huomattavan osan yhdysvaltalaisesta sosiaalisesta ja kommunistisesta liikkeestä. On arvioitu, että noin neljännes suomalaisista siirtolaisista on tavalla tai toisella ollut mukana työväenliikkeen toiminnassa. Suunnilleen vastaava määrä lienee osallistunut aktiivisesti amerikansuomalaiseen kirkolliseen elämään. Voimakkaimmillaan amerikansuomalainen työväenliike oli 1910-luvun alkupuolella, sillä vuonna 1912 Suomalaiseen Sosialistijärjestykseen kuului noin 13 000 jäsentä, mikä oli 12 % Yhdysvaltojen sosialistipuolueen kokonaisuusjäsenmäärästä. Suuntaerimielisyyksien vuoksi — vuonna 1914 irtautuivat ns. teollisuusunionistit eli IWW-läiset ja vuonna 1921 kommunistit — sen voima alkoi kuitenkin nopeasti vähentyä. Amerikansuomalaiset kommunistit olivat silti 1920-luvun alussa lukumääräisesti hyvin näkyvästi mukana Yhdysvaltojen kommunistipuolueessa: heitä oli yli 40 % jäsenistöstä. Puolue ei tosin ollut suuri, sillä suomalaistenkin jäsenmäärä siinä oli tällöin vain hiukan yli 7 000.

Luvut kuvastavat joka tapauksessa selvästi suomalaisten siirtolaisten voimakasta osuutta Yhdysvaltojen työväenpuolueissa. Toisaalta ne osoittavat samalla näiden puolueiden pienuuden amerikkalaisessa yhteiskunnassa. Eikä suomalaissiirtolaisten lukumäärää työväenpuolueissa voi sitäkään pitää kovin huomattavana, jos mittapuuna pidetään Yhdysvaltoihin vuosisatojen vaihteen ympärillä saapuneiden suomalaisten kokonaismäärää. Tosin pelkät jäsenmäärät eivät tietenkään kerro läheskään koko totuutta tässä suhteessa.

Yhdysvaltojen 200-vuotisjuhlien kunniaksi Superiorissa, Wisconsinissa toimiva Työmies-kustannusyhtiö on julkaissut - tosin vasta tänä vuonna - käsillä olevan, amerikansuomalaisen työväenliikkeen historiaa käsittelevän kokoomateoksen, joka koostuu kahdeksasta artikkelista. Yhtä lukuun ottamatta kirjoittajat ovat amerikkalaisia, suomalaista alkuperää olevia tutkijoita. Aluksi Michael M. Passi käsittelee synteesisomaisesti amerikansuomalaista työväenliikettä yleensä pitäen samalla silmällä kirjan muissa artikkeleissa käsiteltäviä ongelmia. Ainakin suomalaisen lukijan mielestä artikkeli olisi paremmin sopinut teoksen loppuun, mutta joka tapauksessa Passi mielenkiintoisesti pyrkii selittämään amerikansuomalaisen työväenliikkeen merkitystä sekä syitä, jotka viime vuosina ovat johtaneet sen historian kasvavaan tutkimisinnostukseen.

Laveasta perspektiivistä lähestyy aihettaan myös A. William Høglund artikkelissaan amerikansuomalaisen kirkon ja työväenliikkeen suhteista. Hän analysoi syitä, jotka johtivat monet siirtolaiset kirkon piiristä työväenliikkeeseen 1900-luvun alussa. Kirkkokohan edelsi kronologisesti työväenliikettä. Tiettyä siirtymävaihetta kohti työväenliikettä edusti myös raittiusseuratoiminta, joka 1800-luvun lopulla oli varsin voimakas suomalaisten keskuudessa; Høglund käsittelee ansiokkaasti myös tätä kehitystä. Artikkelin valaisee edelleen työväenliikkeen ja kirkon usein ankaraakin kilpailua siirtolaisten sieluista ja päättyy ensimmäisen maailmansodan aikoihin, jolloin Suomalainen Sosialistijärjestö alkoi menettää asemiaan sisäisen eripuraisuutensa ja viranomaisien ahdistelun vuoksi. Tosin myös amerikansuomalainen kirkko oli jakaantunut, mikä vastaavasti heikensi sen kykyä käyttää tilaisuutta hyväkseen. Kolmantena artikkelina, joka kattaa laajasti tietyn aspektin amerikansuomalaisen työväenliikkeen historiasta, mainitsen P. George Hummaston kirjoituksen amerikansuomalaisista työväen sanomalehdistä. Sen ohella, että hän selvittää niiden vaiheet vuoteen 1921, hän samalla pyrkii erittelemään niiden merkitystä lukijakunnalleen, suomalaisille siirtolaisille.

Kirjan muut artikkelit ovat kysymyksenasetteluiltaan suppeampia, ja ainakin jotkut niistä käsittelevät ongelmia, joihin niiden kirjoittajat tai jotkut muut ovat perehtyneet jo aiemmin tutkimuksissaan. Michael G. Karni kirjoittaa vuoden 1907 Minnesotan kaivoslakosta, Douglas J. Ollila amerikansuomalaisen työväestön oppilaitoksesta Work People's Collegesta, Arthur E. Puotinen Michiganin kuparialueen työväenjärjestöistä sekä erityisesti vuoden 1913 lakosta, Hilja J. Karvonen amerikansuomalaisen naisten sanomalehden Toverittaren kolmesta toimittajasta ja vihdoin Auvo Kostiainen (teoksen ainoa suomalainen tutkija) amerikansuomalaisen työväestön suhtautumisesta Suomen vuoden 1918 sotaan.

On positiivista, että yksiin kansiin on englannin kielellä saatu yhtenäinen esitys amerikansuomalaisen työväenliikkeen vaiheista. Näin se on myös niiden amerikkalaisten ulottuvilla, jotka ovat amerikkalaisesta työväenliikkeestä, erityisesti sen etnisestä elementistä kiinnostuneita. Kokonais- tai yleisesityksenä ei sitä kuitenkaan voida pitää, vaikka hyvä tilaisuus olisi ollut käytettävissä olleilla kirjoittajavoimilla. Nyt monet artikkelit keskittyvät ongelmiin, jotka sinänsä ovat mielenkiintoisia, mutta jotka eivät kokonaiskuvaan tuo lisävalaisua. Ajallisesti kirja liikkuu pääasiassa 1900-luvun kahdessa ensimmäisessä vuosikymmenessä, jotka ovatkin käsiteltävän teeman kannalta tärkeimpiä. Mutta kokonaisuutta olisi palvellut huomattavasti yhden vuosikymmenen lisääminen kumpaankin päähän. Näin olisi päästy käsittelemään yhtäältä amerikansuomalaisen työväenliikkeen alkuvaihetta ja toisaalta sen toimin-

nan vähittäisen vähenemisen kautta. Tutkittavia ongelmia olisivat olleet esimerkiksi Imatra-seura, kommunistinen liike sekä muuttoliikkeet Neuvostoliittoon 1920-luvun alussa ja 1930-luvun alussa. Kirjan otsikkohan ei sinänsä aseta mitään aikarajoja aiheelleen.

Joka tapauksessa teos osaltaan vie eteenpäin amerikansuomalaisten historian tuntemusta ja osittain myös sen tutkimusta, johon on viimeisten kymmenen vuoden aikana perehdytty kummallakin puolen valtamerä. Amerikansuomalaisen työväenliikkeen vaiheita käsittelevää tutkimusta on toistaiseksi vain vähän julkaistu, joten sikäläkin kirja on tervetullut. Jäämme vain odottamaan kattavampaa teosta aihepiiristä, sillä tutkijaresurssi näyttää olevan. Molemmipuolisesta kiinnostuksesta mainittakoon kuvaavana esimerkkinä, että Turun yliopiston historian laitoksella on sen siirtolaishistorian tutkimusprojektin ympärillä valmistunut pro gradu -tutkielma useimmista niistä teemoista, joita käsillä olevassa teoksessa käsitellään. Ainakin laajuutensa perusteella mainitut opinnäytteet ovat perinpohjaisempia kuin kirjan artikkelit. Näkökulma ja painotukset saattavat olla jossain määrin toisistaan poikkeavat, mutta tutkimusten keskinäinen vertaaminen olisi varmasti mielenkiintoista. Samalla se mielestäni osoittaa, että ainakin jossain laajuudessa tämälantaisia opinnäytetutkimuksia olisi pyrittävä saamaan julkisuuteen, sillä monessa tapauksessa ne ovat arvokasta perustutkimusta.

KEIJO VIRTANEN

Mental Health of Immigrants in Sweden Elina Haavio-Mannila, Kerstin Stenius Helsingin Yliopiston Sosiologian Laitoksen Tutkimuksia Research Reports, Dept. of Sociology, University of Helsinki No 211, 1977, s. 112.

Mainitut kirjoittajat ovat jo v. 1974 samassa sarjassa käsitelleet aihetta, nyt kuitenkin syvällisemmin. Alussa on tavanomainen katsaus aiemmin julkaistuihin siirtolaisuustutkimuksiin. Niistä jää kuitenkin kaipaamaan perinteisten siirtolaismaitten USA:n ja Australian siirtolaisista tehtyjä julkaisuja. Tutkittu aineisto käsittää Västerås'n mielenterveystoimiston ja lähellä sijaitsevan Sundbyn mielisairaalan siirtolaiset, lähinnä suomalaiset potilaat. Verrokkeina ovat Dr. Andreas Berkin samalta alueelta keräämät muut samoista psy-

kiatrisista vaivoista kärsivät siirtolaisryhmät, ja ruotsalaiset potilaat sekä Suomesta Vaasan (Huantoniemi) ja Seinäjoen (Törnävä) mielisairaalaapiirin potilaat. Kukin ryhmä käsittää noin 100 potilasta, tutkimusvuosi on 1971, osin 1974.

Tutkimuksen annin muodostavat useat havainnolliset, mutta painoasultaan osin epäselvät taulukot, joita lyhyt tekstiosa selvittää. Aivan ensimmäisissä taulukoissa on esitetty potilaiden orgaanisia, subjektiivisia oireita, särky- ja rauhoittavien lääkkeiden käyttöä sekä hammaslääkärikäyntejä. Herää kysymys käynneistä lääkärissä, missä ja milloin tutkimukseen nähden sekä, mistä potilas on saanut mainitut reseptilääkkeet- ei liene väärinkäytöstä kyse?

Tulokset osoittavat suomalaisen Ruotsissa käyt-

täytyvän samalla tavalla kuin kuka tahansa siirtolainen vieraalla maalla. Siirtolaisprototyyppi-potilas mielisairaalassa on keski-ikäinen, kielitaidoton työläinen (blue collar) tai työtön siirtolainen, diagnoosina psykosis tai skitsofrenia. Mielen-vevystoimiston potilaan ongelmana on sen sijaan neurosis ja alkoholismi. Mentaaliset probleemmat ovat usein diffuuseja liittyen siirtolaisen juuret- tomuuteen ja kielivaikeuksiin. Suomen läheisyys helpottaa kuitenkin psyykkisten ongelmien laukai- sussa. Alkuvaikeuksiin kuitenkin etsitään apua alkoholista, kun työ ja ihmissuhteet ovat kunnossa ei näitä enää esiinny. Vuosien mittaan löytyy koulutusta vastaavaa työtä ja tilanne rauhoittuu. Osa siirtolaisista on jo kotimaassaan kampaillut tutkittavien ongelmien kanssa eikä muutto vie- raaseen ympäristöön ole niitä vähentänyt. Tau- lukoissa on korreloitu erilaisia tekijöitä: ikä, sukupuoli, aviosäätty, maahatulo- ja oloaika, perhe- ja asuinsuhteet, koulutus, ammattitaito, työl- lisyys, kielitaito, taloudellinen tila, alkoholin käyt- tö ja sosiaalinen käyttäytyminen, siis nämä teki- jät peittävät lähes kaiken elämään vaikuttavat tekijät. Lisäksi nämä ovat yhdistetyt Ledermannin metodin mukaisin pistein yhdeksi asteikoksi. Olenaisesti nämä mainitut tekijät liittyvät maas-

saolon pituuteen väheten iän mukana. Tällöin löytyy vähitellen rauhallinen olotila useimmille siirtolaisille.

Uutta tässä julkaisussa on, että lapsena maahan muuttaneiden keskuudessa esiintyy vaikeita psy- kooseja tavallista enemmän. Muuten esitetyt löy- dökset vastaavat lähes samoja kuvioita kuin muista maista tehdyt julkaisut (USA, Australia).

Tutkijoitten alussa esittämät kysymykset: Onko siirtolaisia enemmän psykiatrisessa hoidossa kuin ruotsalaisia ja eroavatko näitten pulmat ja sai- raudet olennaisesti toisistaan, selviävät kylläkin tutkimustuloksissa. Ympäristöstä suuntautuu juu- rettomaan siirtolaiseen monenlaista painetta, mitä kaikkien tulokkaiden oma puolustusmekanismi ei kestä aiheuttaen lähinnä juuri diffuuseja psykiat- risia pulmia. Itsekin tutkijat kuitenkin epäilevät omia tuloksiaan, voiko näiden pohjalta yksiselit- teisesti vastata kysymyksiin.

Kirjallisuusluettelo ei sisällä kaikkia tekstissä mainittuja kirjallisuuslähteitä.

Leo Laakso
dosentti
Vaasan Keskussairaala

SIIRTOLAISUUSINSTITUUTIN UUSIN JULKAISU

Holger Wester: Innovationer i befolkningsrörlig- heten. En studie av spridningsförlopp i befolk- ningsrörligheten utgående från Petalax socken i Österbotten. Migrationsstudier B 2, Siirtolaisuus- instituutti – Migrationsinstitutet, Turku – Åbo. Stockholm 1977. 221 s.

Suomalaisessa siirtolaisuustutkimuksessa on huo- mio kiinnitetty pääasiassa kahteen muuttoliik- keeseen: Pohjois-Amerikan siirtolaisuuteen 1800- luvun lopussa ja 1900-luvun alussa sekä sodan- jälkeiseen Ruotsin siirtolaisuuteen. Tämä on johtanut siihen, että Pohjois-Amerikka ja Ruotsi ovat esiintyneet suurelle yleisölle ainoina maina, joihin suomalaisia on siirtynyt viimeksikulunein- den sadan vuoden aikana. Harvat tietävät, että 1800-luvun lopussa kymmenet tuhannet suoma- laiset hakeutuivat työhön Ruotsiin ja Venäjälle. Todellisuudessa Venäjä oli Vaasan läänissä yleis- in ulkomainen muuttokohde 1860-luvulla. Sunds-

vallin sahatteollisuuden voimakas laajentuminen 1860- ja 1870-luvuilla aiheutti sen, että yhä useam- mat pohjalaiset hakeutuivat työhön tälle seudulle. Vasta 1880-luvun lopussa Pohjois-Amerikka hou- kutteli Ruotsia enemmän.

Nämä muutokset ulkomaisessa liikkuvuudessa on selvitetty aikaisemmassa tutkimuksessa (De Geer, Eric – Wester, Holger, Utrikes resor, arbetsvand- ringar och flyttningar i Finland och Vasa län 1861-1890. Vaasa 1975.). Tässä tutkimuksessa määriteltiin kaikki uudet siirtolaisuuden kohde- alueet innovaatioiksi, ja näiden alueellinen leviä- minen Vaasan läänissä analysoitiin. Nyt esillä olevassa tutkimuksessa tämä näkökohta analysoidaan tarkemmin. Tässä tutkitaan myöskin tiedon- kulkua uusista muuttokohteista yksilöltä toiselle. Tutkimuksen kohteena on Petolahden pitäjä, joka sijaitsee ruotsinkielisellä Pohjanmaalla.

Koska historiantutkijat ovat hyvin vähäisessä määrin harjoittaneet innovaatiotutkimusta, on

teoriat ja metodit ollut pakko hakea muista tieteistä etenkin kulttuurimaantieteestä ja sosiologiasta, mutta myös kommunikaatiotutkimuksesta. Tästä syystä voidaan katsoa tutkijan sivuavan myöskin historiallista maantiedettä ja maaseutu-sosiologiaa.

Tutkimus pyrkii vastaamaan kysymyksiin: miten tieto uudesta muuttokohteesta saavutti Petolahden ja minkätyyppinen informaatio sai yksilön tekemään muuttopäätöksen. Selvittääkseen tiedonkulkua 1880-luvun Petolahdessa tekijä on tutkinut tällä ajanjaksolla käytettävissä olevia kommunikaatiokanavia. Kävi ilmi että varmin keino saavuttaa suurempi yleisö oli saarnatuolista luettu kuulutus. Verrattuna meidän aikaamme sanomalehtien merkitys oli pieni.

Tutkimalla solmittuja avioliittoja ja kummien valintoja voitiin tehdä johtopäätöksiä siitä, oliko olemassa sosiaalisia esteitä väestöryhmien välillä. Tarkastelemalla pitäjäläisten muuttoliikettä voitiin selvittää tieto- ja informaatioyhteydet. Kaikki viittaa siihen, että Pohjois-Amerikan siirtolaisuuden ensimmäiset vaikutteet tulivat Sundsvallin alueelta, jonne petolahtelaisilla oli vilkkaat yhteydet. Kun oli selvitetty informaatioverkosto saatettiin analysoida innovaatioalueen leviämistä. Tässä tulokittiin yksityiskohtaisesti, miten Pohjois-Amerikan siirtolaisuus Petolahdesta syntyi. Tämän siirtolaisuuden alkuvaiheessa sukulaissuhteiden merkitys oli melko vähäinen. Monet seikat viittaavat

siihen, että siirtolaisuuden leviäminen alkuvaiheessaan johtui alueellisista seikoista, toisin sanoen että siirtolainen etupäässä vaikutti naapureihinsa. Siirtolaisuuden myöhemmässä vaiheessa sukulaissuhteiden merkitys kasvoi. Eri ikäryhmien vertailu osoitti, että Pohjois-Amerikka oli etupäässä nuorempien vaihtoehto. Sitä vastoin Ruotsi oli vanhempien ikäryhmien muuttokohde. Yleis-tään voidaan sanoa, että Ruotsin siirtolaisuuden voimakas perinne jossain määrin hidasti Pohjois-Amerikan siirtolaisuuden kasvua.

Kuten työhönmeno Petolahdesta Ruotsiin oli muodostunut 1870-luvulla perinteeksi, samoin tuli Pohjois-Amerikan siirtolaisuus perinteeksi kaksikymmentä vuotta myöhemmin. Perustellusti voidaan väittää, että Pohjois-Amerikan siirtolaisuudessa, kuten kaikissa joukkomuuttoliikkeissä esiintyy itsestään syntyviä piirteitä. Vaiheittain yksittäisissä perheissä tapahtuva maastamuutto, jossa useimmat sisarukset vähitellen muuttavat, on tästä esimerkkinä. Siirtolaisuuden eräissä vaiheissa siirtymiskäyttäytymistä on pidettävä kollektiivisenä ilmiönä. Amerikanmatkasta ”tuli pakko”, joka oli lähes jokaisen koettava.

Saadut tulokset osoittavat, että uusien muuttovaihtoehtojen leviämistä voidaan kuvailla innovaatiomalleilla, ja että tämän tyyppisiä malleja voidaan soveltaa historialliseenkin aineistoon.

AMERIKANSUOMALAISET TUTKIJAT

Registry of Finnish-American Scholars; A Bicentennial Project Sponsored by Michigan Council for the Humanities Suomi College, Hancock, Michigan, toim. Arthur E. Puotinen, February 1977, s. 100.

Yhtenä Yhdysvaltain 200-vuotisjuhlan tuloksena on ilmestynyt Hancockissa olevan Suomi Opiston julkaisemana ja toht. Arthur E. Puotisen toimittamana luettelo yli 250:stä eri tieteenaloja edustavista tiedemiehistä, sekä koululaitoksen ja julkisten yhteisöjen palveluksessa olevista suomalaissyntyistä henkilöistä Yhdysvalloissa ja Kanadassa. Julkaisun lähtökohtana on Hancockissa kesällä 1976 osana Finfest juhlallisuuksia pidetty noin 100:n amerikansuomalaisen tutkijan konferenssi. Aakkosellinen luettelo ilmoittaa henkilön, nimen, osoitteen, koulutuksen, nykyisen toimen, tutkimukseen ja opetustoimeen liittyvät tehtävät sekä luettelee lopuksi julkaistut työt.

Amerikansuomalaisten tutkijain luettelo a tervehditään tyydytyksellä Suomessa. Se tarjoaa suomalaisille mahdollisuuden ottaa yhteyttä oman alan amerikansuomalaiseen asiantuntijaan. Näin kansainvälinen yhteistyö on astunut jälleen askeleen eteenpäin.

SUOMALAISTEN OPINTO- MAHDOLLISUUDET YHDYS- VALLOISSA

Exchange grant opportunities for Finns in the United States, toim. Geoffrey Groff-Smith, the America Center, Helsinki, March 1977, s. 66.

Jo kauan on Suomen ja Yhdysvaltain välillä ollut vaihtosuhteohjelmia opintojen harjoittamiseksi erityisesti ASLA/Fulbright ohjelman muodossa. Opiskelu-, harjoittelu- ja tutkimusohjelmat on rahoitettu sekä julkisin että yksityisin varoin. Mielenkiinto jatko-opintoja kohtaan Yhdysvalloissa on lisääntynyt. Kuitenkin on ilmeistä, että suomalaiset eivät ole tietoisia - ainakaan siinä määrin kuin muut pohjoismaalaiset - opiskelumahdollisuuksista Yhdysvalloissa. Nyt julkaistu luettelo eri tasoista stipendeistä ja muista harjoittelu- ja jatko-opintomahdollisuuksista USA:ssa pyrkii informoimaan suomalaisia Yhdysvalloissa olevista jatko-opintomahdollisuuksista, joita mm. siirtolaistutkimuksen piirissä on käytetty hyväksi sekä USA:ssa että muissakin suomalaisten siirtolaisten kohdemaissa. Kun Suomessa olevat tutkimusresurssit ovat vähäisiä, on suomalaisten tutkijoiden - niin siirtolaisuuden kuin muillakin aloilla - syytä perehtyä muualta saataviin rahoituksiin jatko-opintojen suorittamiseksi.